

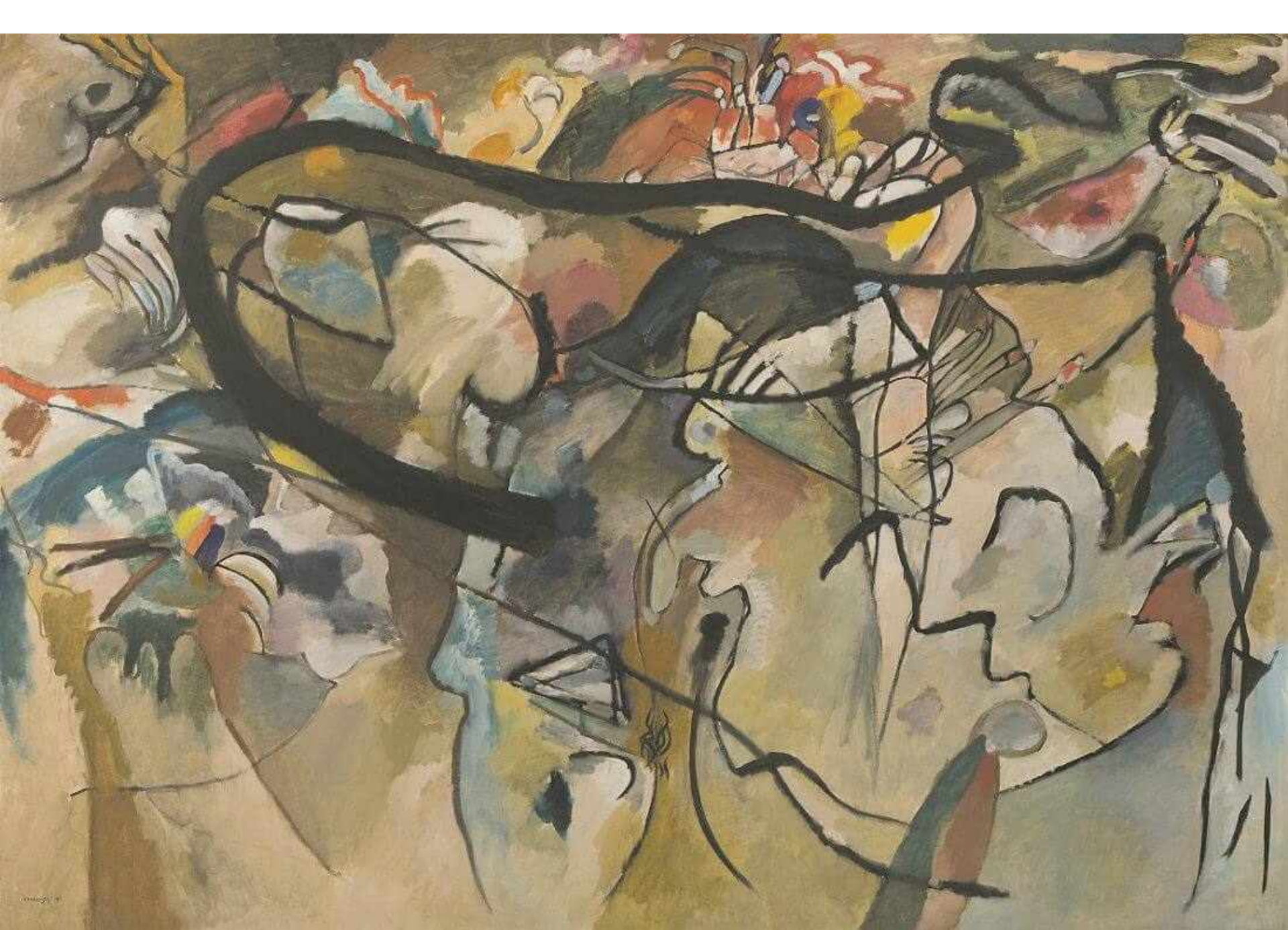
Εξπρεσιονισμός (β' μέρος)

Wassily Kandinsky 1866-1944

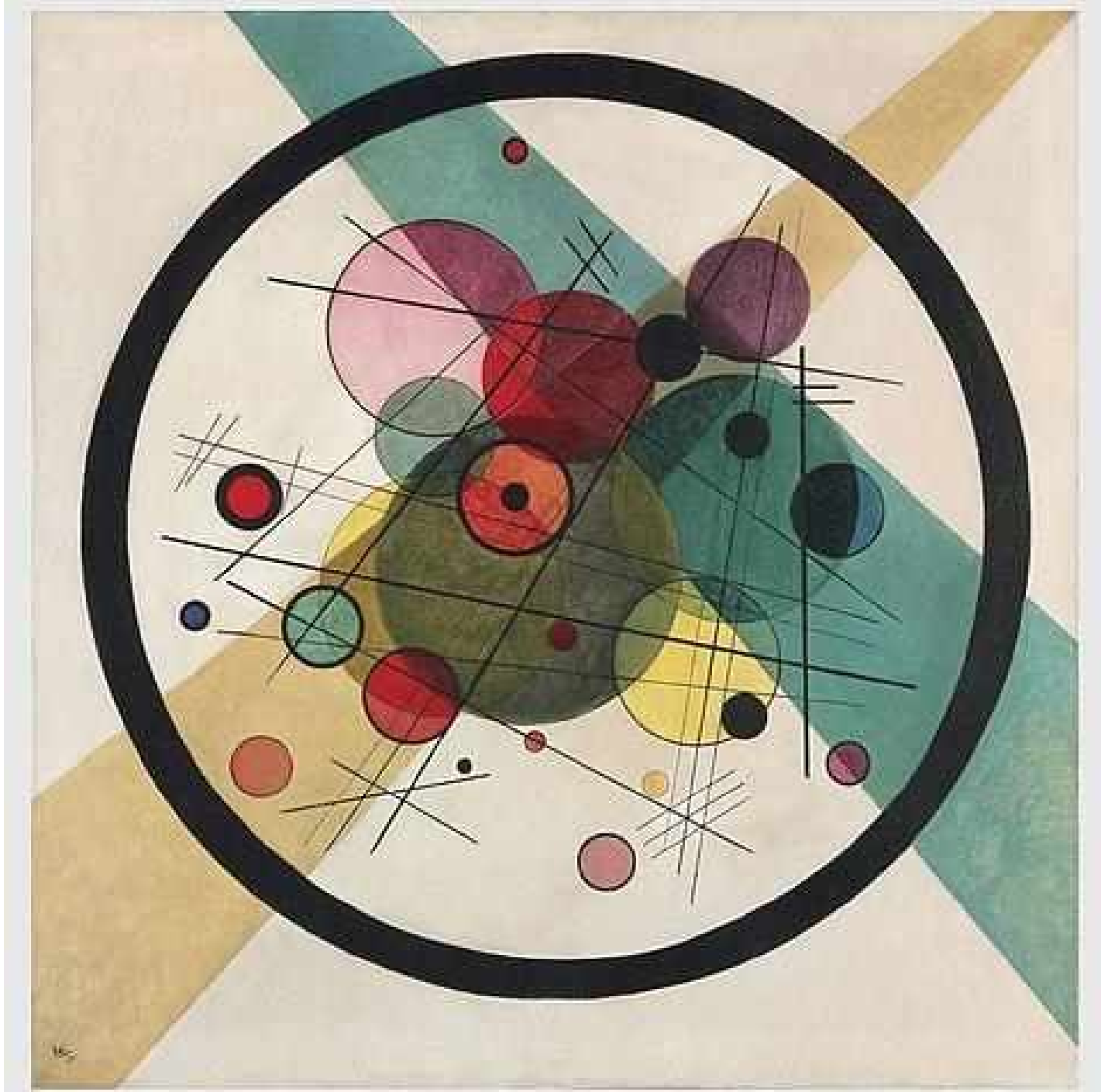

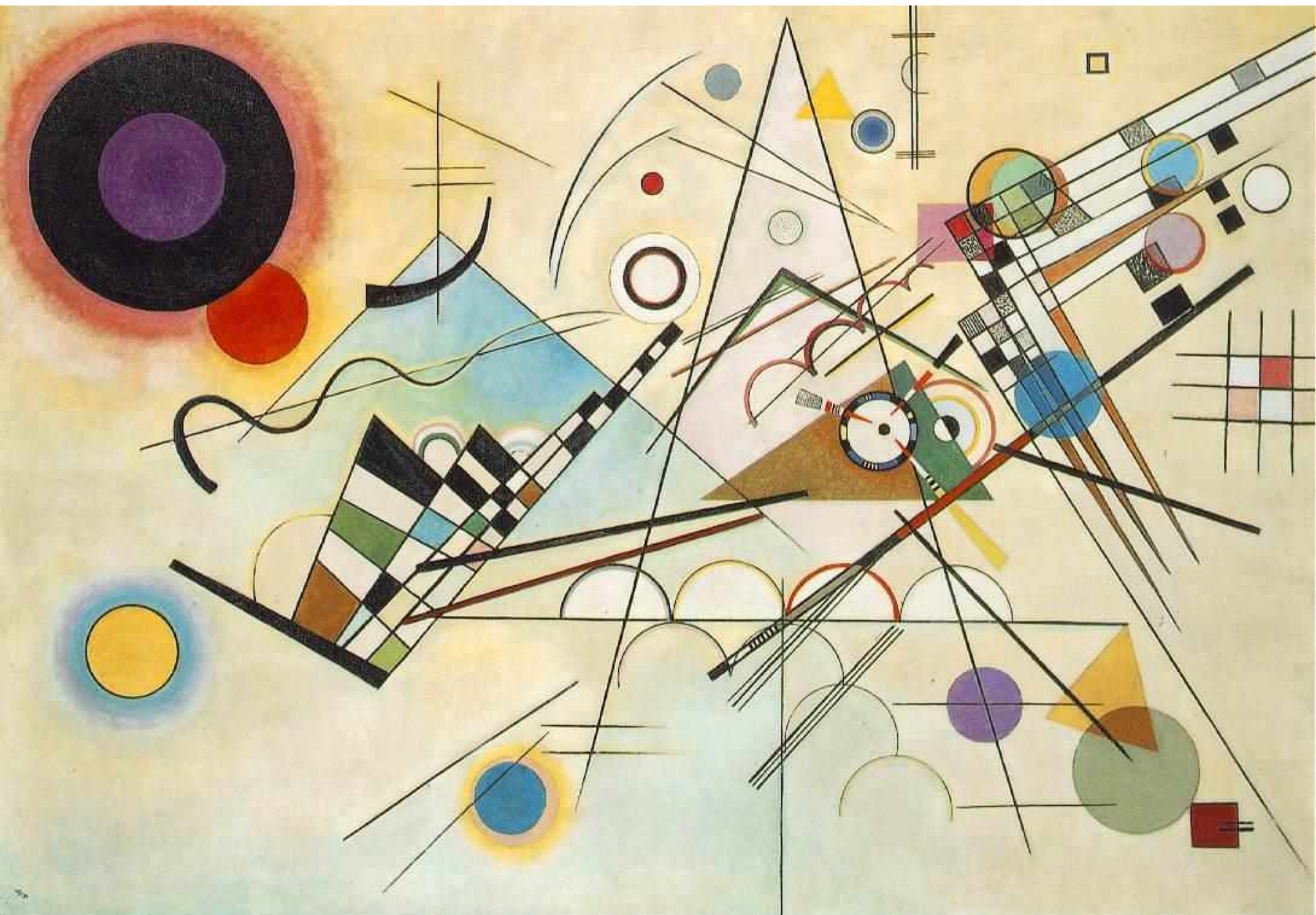

Franz Marc 1880-1916

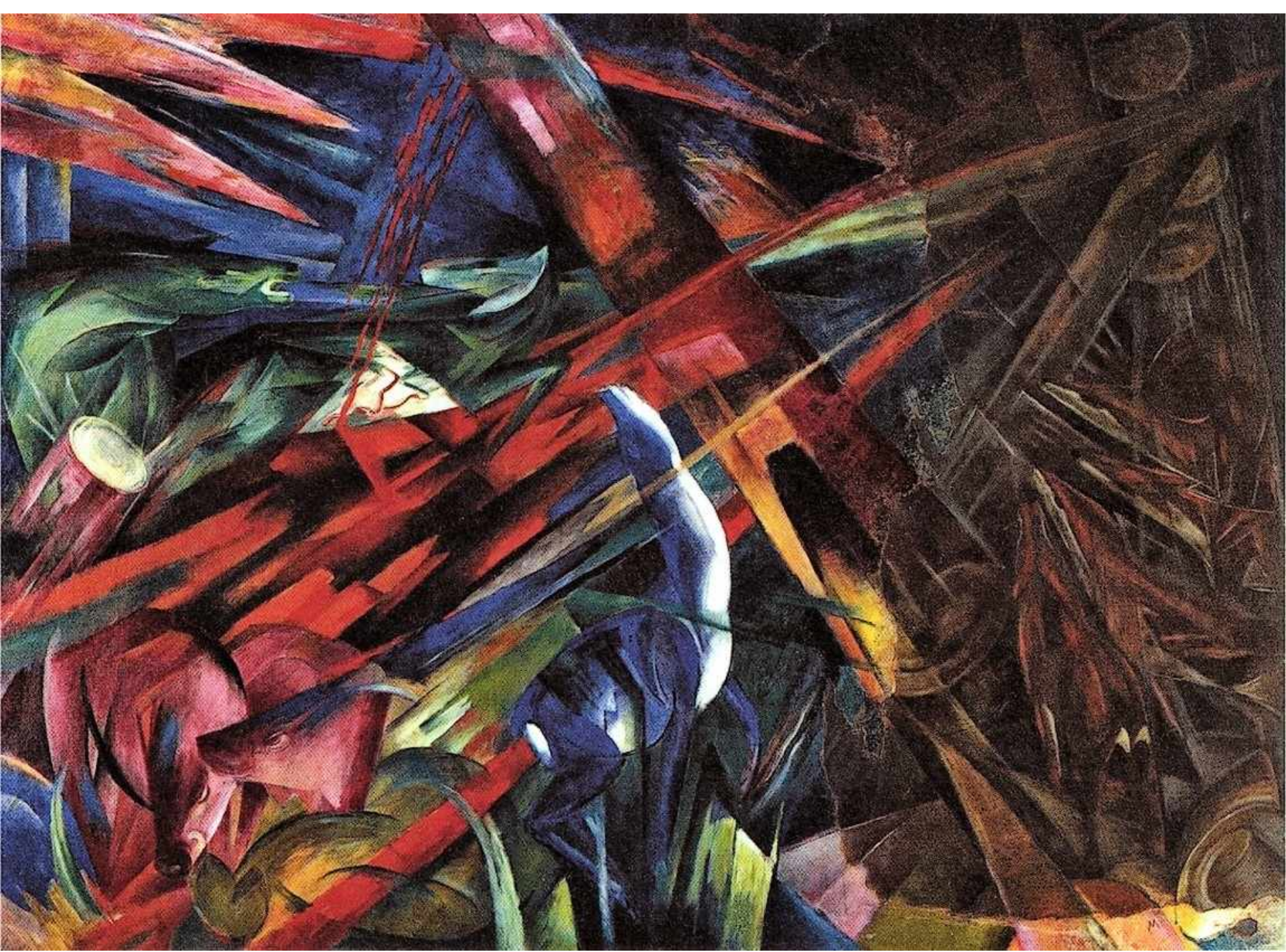

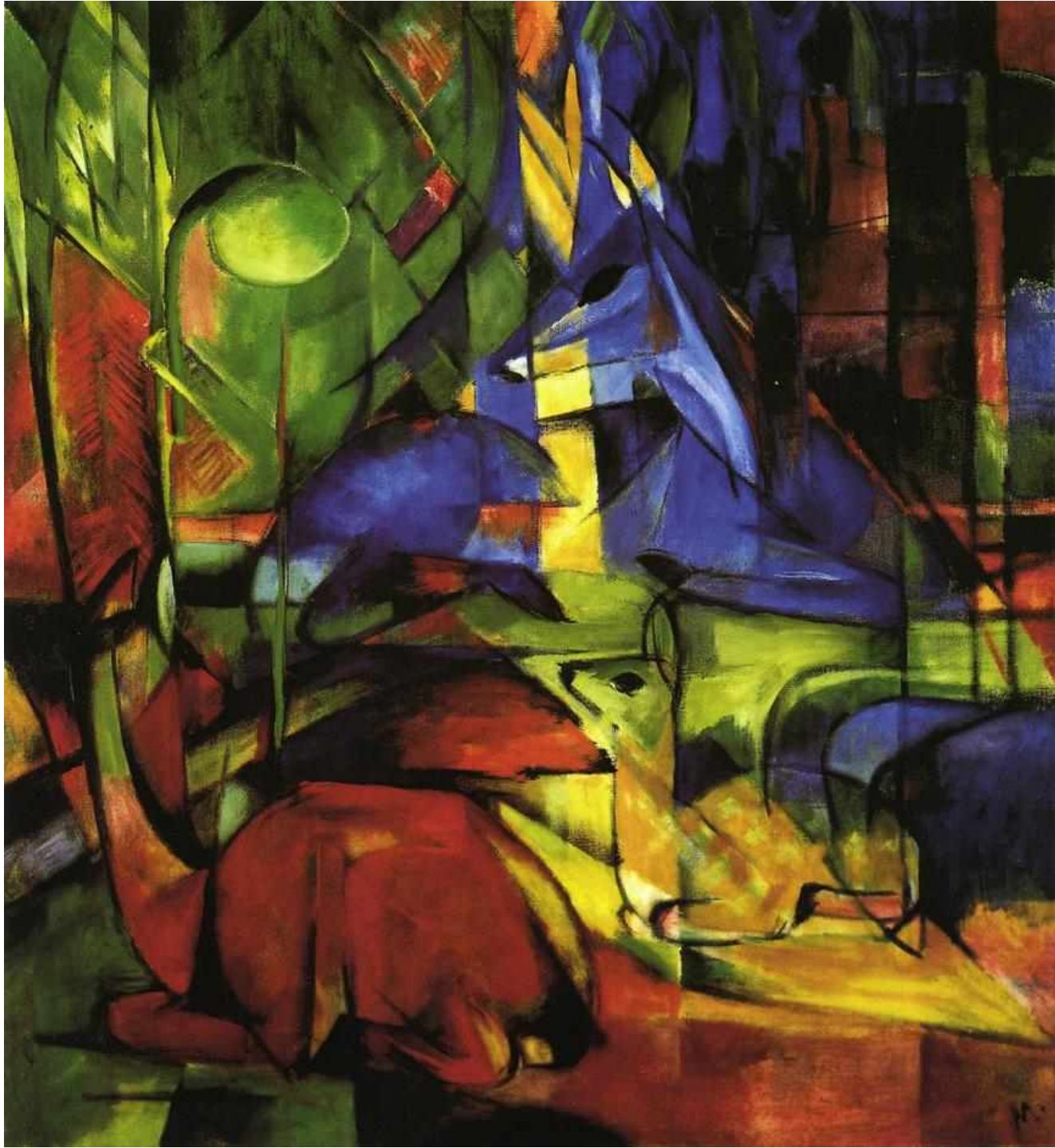

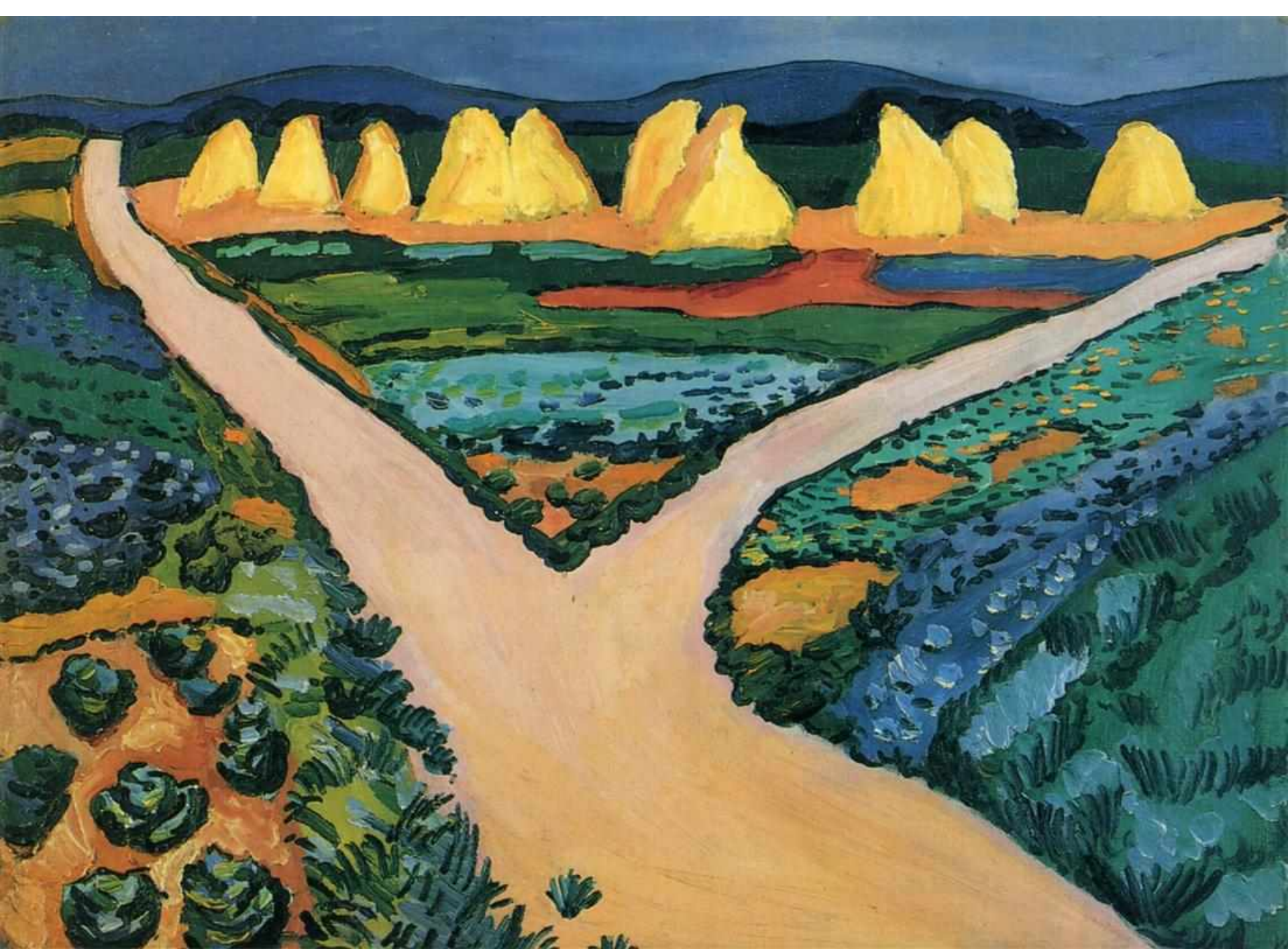

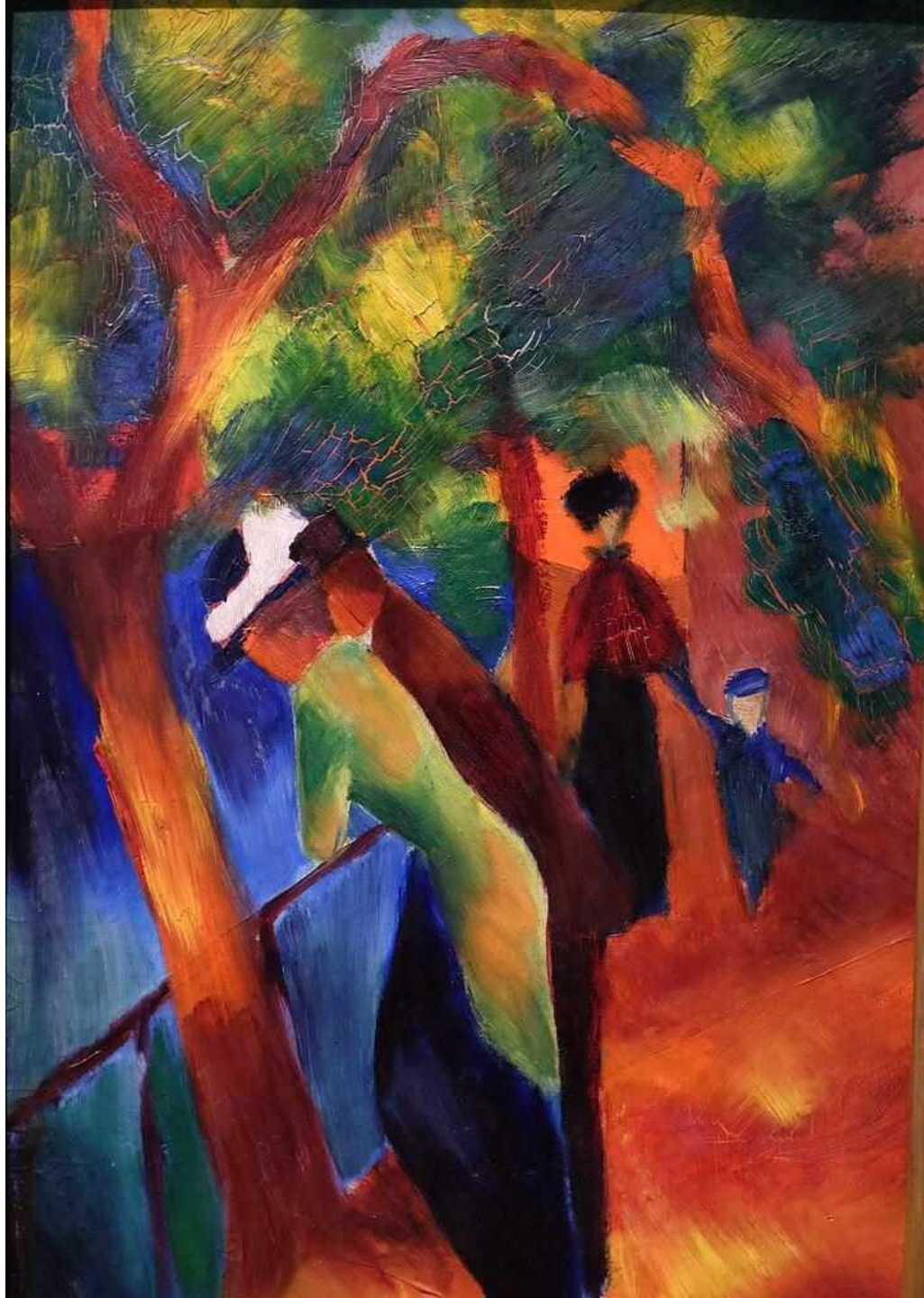

August Macke 1887-1914

Gabriele Münter 1877-1962

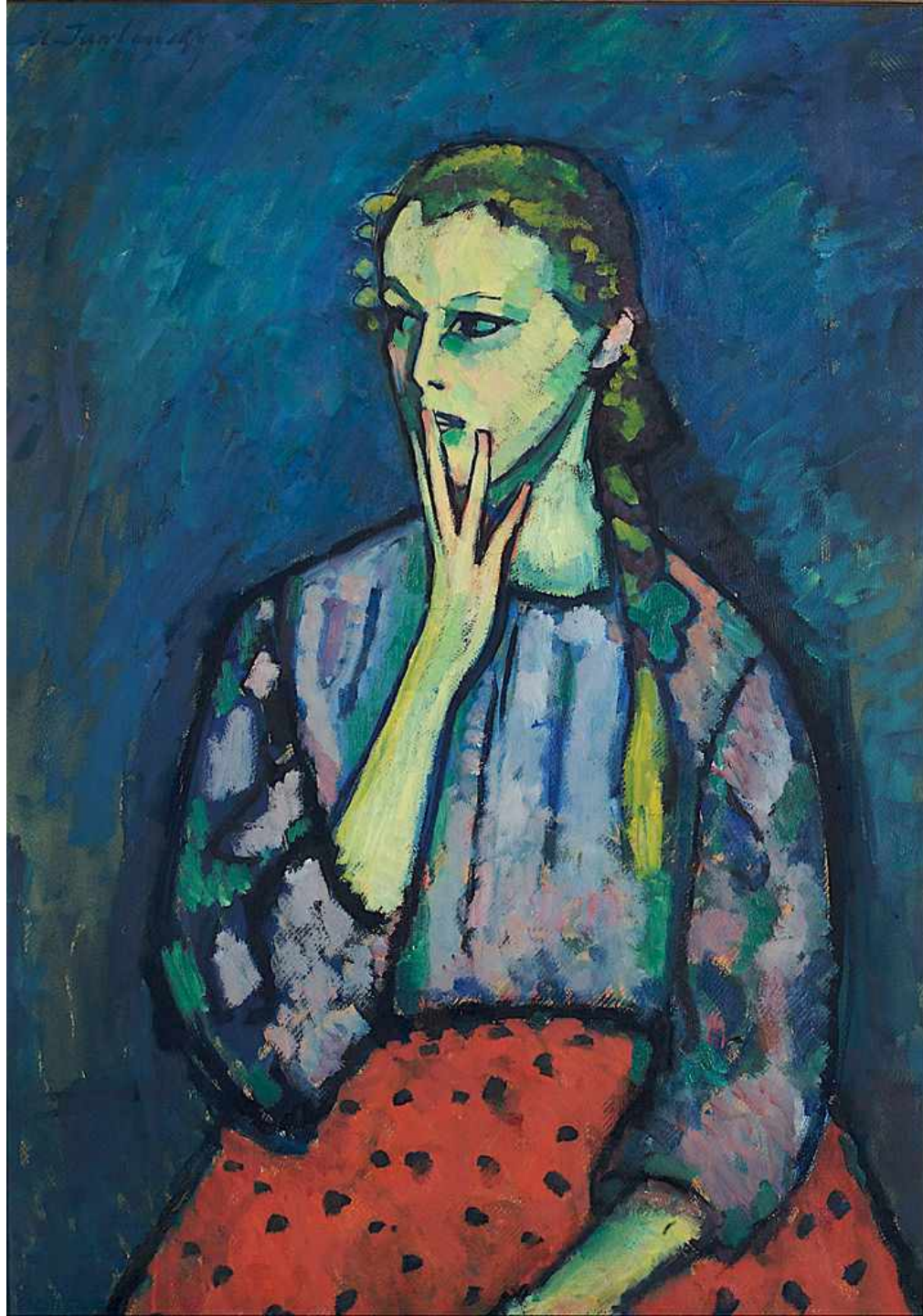

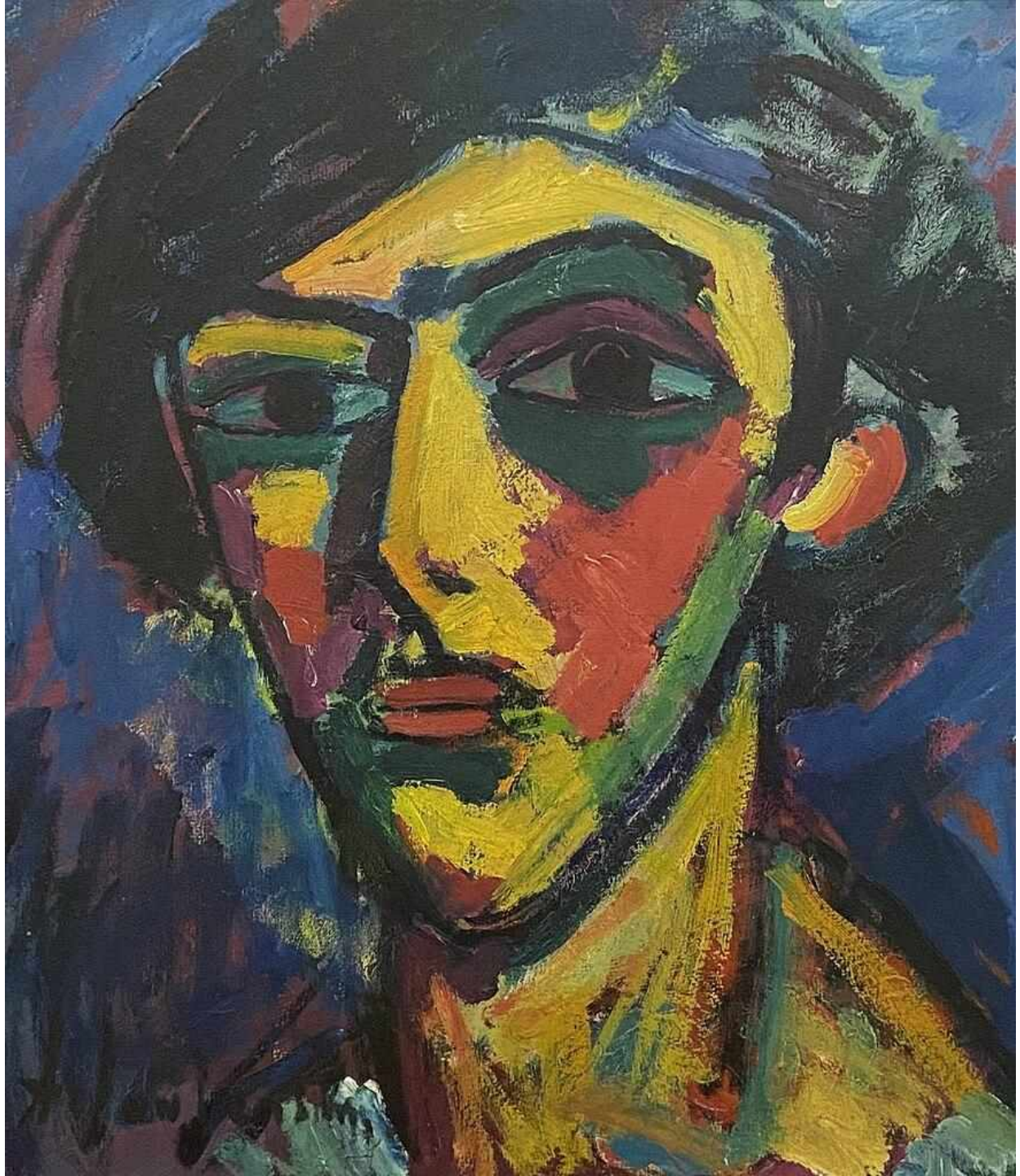

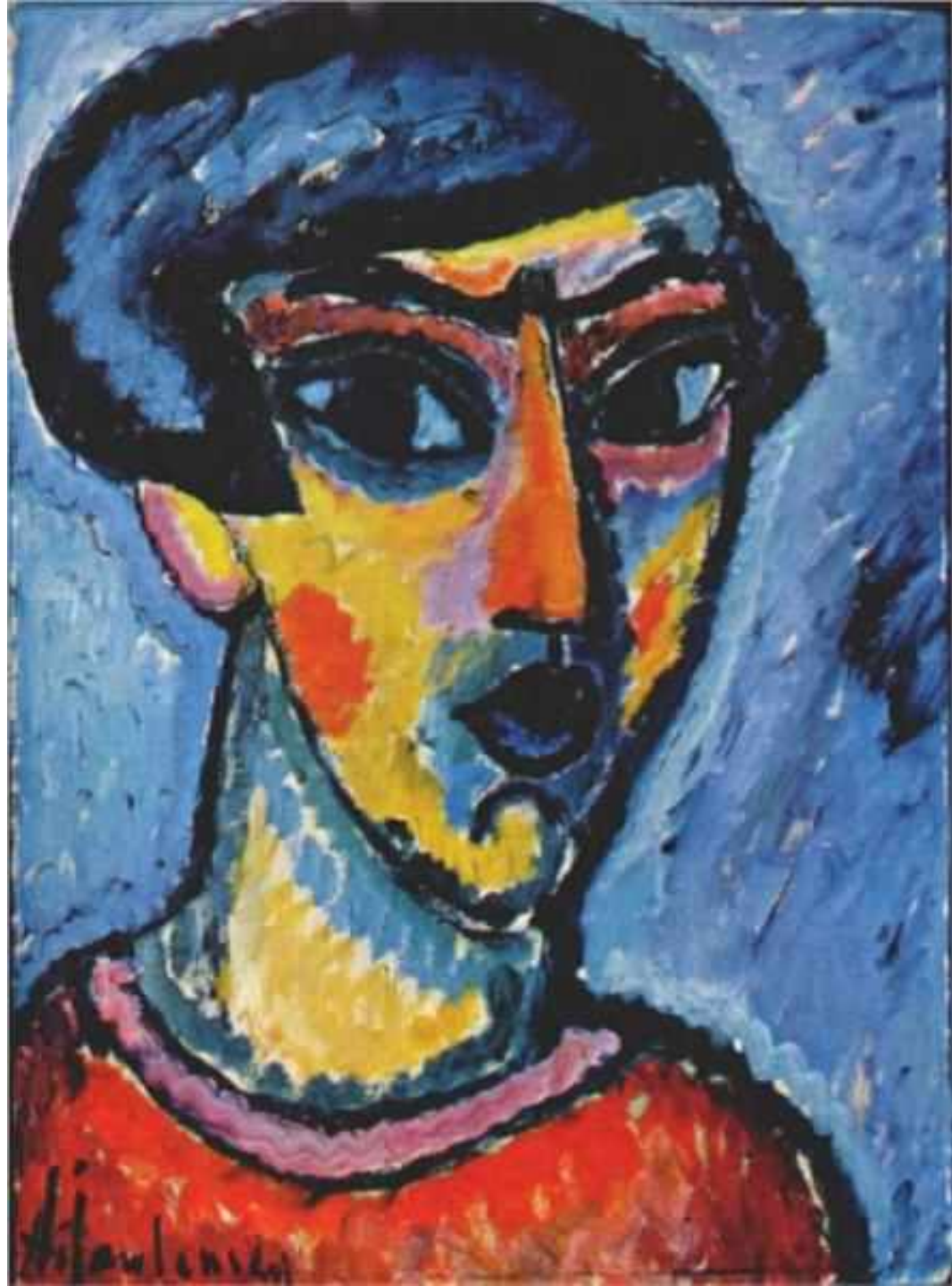

Alexej Jawlensky 1864-1941

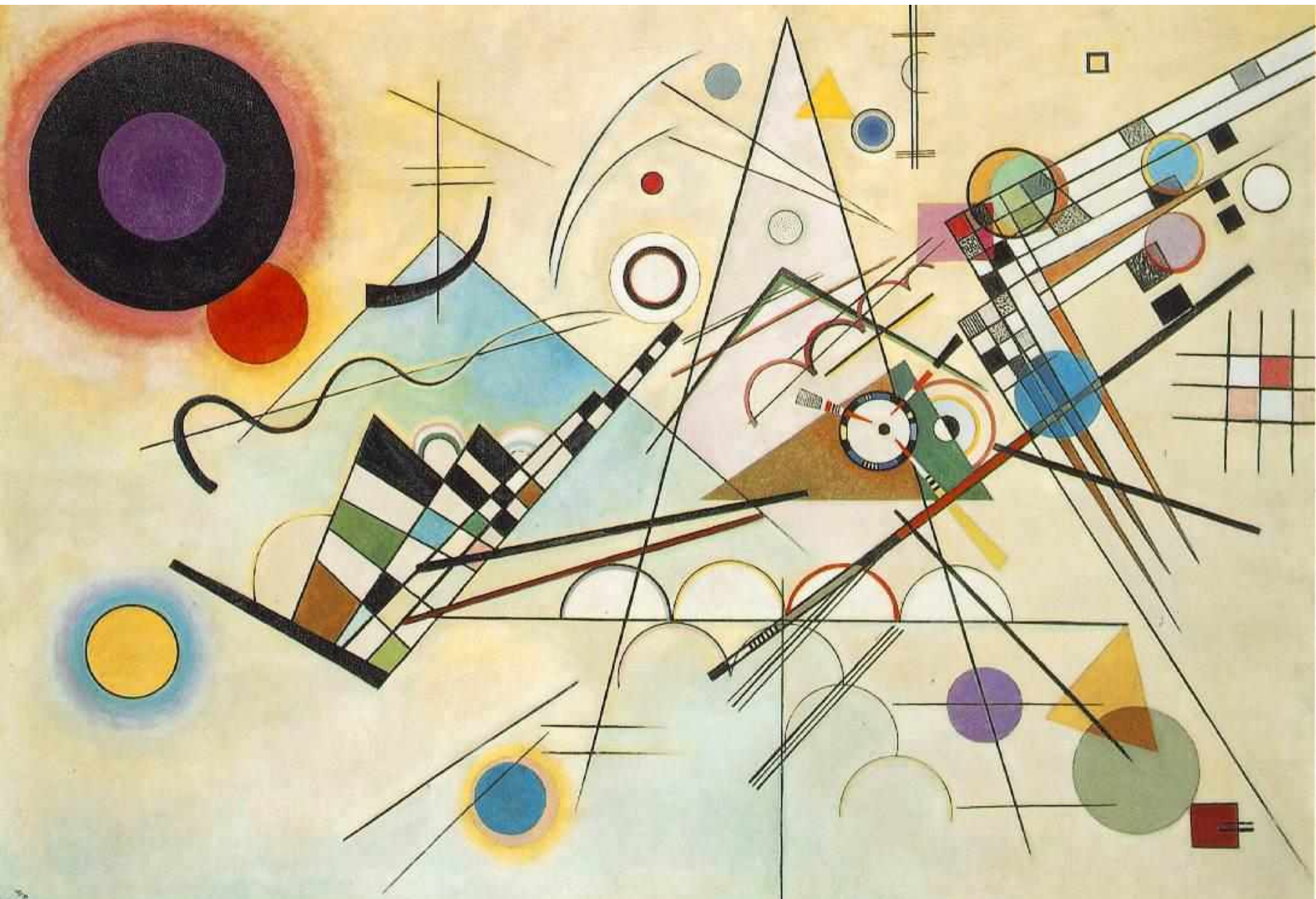

Βασίλι Καντίνσκι: Σύνθεση 8 και αναπαράσταση

Εξπρεσιονισμός (β' μέρος)

Στόχος της “Γέφυρας”, όπως και των φωβιστών είναι η έκφραση, το βάρος στο ανθρώπινο, υποκείμενο συναίσθημα και το ένστικτο, μόνο που για τους εξπρεσιονιστές έκφραση σημαίνει πάθος και εικαστική ταύτιση με τον ορατό κόσμο, όχι ισορροπία ανάμεσα στο αίσθημα και την φόρμα. Οι ζωγράφοι της Γέφυρας επεδίωκαν να συγχωνεύουν την έκφραση με τα αντικείμενα που απεικονίζουν, το αίσθημα και το αντικείμενο να γίνουν ένα. Οι εξπρεσιονιστές της “Γέφυρας” ήθελαν να υποτάξουν την τέχνη στην εμπειρία, οι φωβιστές στη φόρμα.

Τα χρώματα των εξπρεσιονιστών δεν είναι χαρωπά, ούτε ήπια, γλυκά και ήρεμα. Είναι βίαια και έντονα, σε δυνατές αντιθέσεις μεταξύ τους, με ψυχολογική φόρτιση. Οι γραμμές πιο σκληρές, πιο κοφτερές και οι φόρμες γωνιώδεις και επιθετικές. Η ομάδα διαλύθηκε το 1913.

Η δεύτερη οργανωμένη ομάδα εξπρεσιονιστών καλλιτεχνών ιδρύθηκε το 1911 από τους Wassily Kandinsky και Franz Marc και ονομάστηκε ο “Γαλάζιος Καβαλάρης” (Der Blaue Reiter). Είχε έδρα το Μόναχο και πήρε το όνομα της από το ομώνυμο έργο του Καντίνσκι, του 1903.

Οι καλλιτέχνες του “Γαλάζιου Καβαλάρη” ήθελαν, με χρώματα και φόρμες, να ερευνήσουν τους νόμους, που από κάποιο άγνωστο κέντρο ενεργειών, κινούν τόσο κάθε πράγμα χωριστά όσο και το κοσμικό σύνολο.

Wassily Kandinsky 1866-1944

Ο Καντίνσκι γεννήθηκε στην Ρωσία και οι πρώτες του σπουδές ήταν στα Νομικά. Με την ζωγραφική ασχολήθηκε σε ηλικία 30 χρονών. Σπούδασε στο Μόναχο όπου και εγκαταστάθηκε. Στην αρχή επηρεάστηκε από τους φωβιστές και συνδέθηκε με την ομάδα “Γέφυρα”. Η γενέτειρα του όμως τον επηρεάζει και τον συνδέει με την ρώσικη παράδοση. Το 1911 ιδρύεται ο “Γαλάζιος Καβαλάρης” και κυκλοφορεί το 1912 το βιβλίο του “Για το Πνευματικό στην Τέχνη”. Το 1920 εξαφανίζεται από τους πίνακες του κάθε ρεαλιστικό στοιχείο. Στους πίνακες του έδωσε μουσικούς τίτλους (Συνθέσεις, Εντυπώσεις, Αυτοσχεδιασμοί), γιατί παρομοίαζε τα χρώματα με μουσικούς ήχους. Πίστευε πως τα χρώματα, τα σχήματα και οι γραμμές μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν ως ερεθίσματα των αισθήσεων και η σύνδεση τους με τους μουσικούς τίτλους τόνιζε περισσότερο το ανεικονικό περιεχόμενο των έργων του .

Με την έναρξη του Α Παγκόσμιου, ο Καντίνσκι επιστρέφει στην Ρωσία, όπου μετά την Οκτωβριανή επανάσταση συμμετέχει στο εικαστικό πρόγραμμα της κυβέρνησης. Ενα χρόνο μετά επανήλθε στην Γερμανία για να διδάξει στη σχολή του Μπάουχαους, όπου και έμεινε μέχρι το κλείσιμο της από τους Ναζί. Περνά τα τελευταία χρόνια στο Παρίσι και το έργο του παρουσιάζει μια πιο σουρεαλιστική φόρμα. Θεωρείται ο θεμελιωτής της αφηρημένης ζωγραφικής.

Ο γαλάζιος καβαλάρης (1903)

Πέρα από την ομάδα καλλιτεχνών, το ίδιο όνομα είχε και ένα ημερολόγιο που εξέδιδαν και περιελάμβανε άρθρα για τις εικαστικές τέχνες, τη μουσική και το θέατρο, γραμμένα από καλλιτέχνες. Η συμβολή της ομάδας σε επίπεδο επικοινωνίας μεταξύ των καλλιτεχνών της Ευρώπης υπήρξε καθοριστική και το περιοδικό υπήρξε σημαντικός δίαυλος για την ανταλλαγή ιδεών ανάμεσα στους κυριότερους εκπροσώπους της πρωτοπορίας.

Χειμερινό τοπίο (1909)

Ο προσανατολισμός αυτής της ομάδας είναι πνευματικός.

Ωραίο είναι εκείνο που πηγάζει από μια εσωτερική ψυχική αναγκαιότητα.

Ωραίο είναι εκείνο που είναι εσωτερικά ωραίο. Προσπαθούν μέσα από τα έργα τους να δείξουν ότι η περιοχή της τέχνης είναι εντελώς διαφορετική από αυτή της φύσης και ότι η φόρμα καθορίζεται αποκλειστικά από τα εσωτερικά ψυχικά κίνητρα του καλλιτέχνη. Άλλωστε για τον Καντίνσκι, όλες οι μορφές τέχνης είχαν αρχίσει να προσεγγίζουν το αφηρημένο, το οποίο αποτελούσε και τον αντικειμενικό σκοπό τους.

Φθινοπωρινό τοπίο (1911)

Το κίνημα αρνήθηκε κάθε αναπαραστατικό ή ορθολογιστικό στην τέχνη. Η τέχνη έπρεπε να πηγάζει από την καθαρή πνευματικότητα και να γεννιέται από την εσωτερική παρόρμηση του δημιουργού. Αντιτάχθηκε στον Κυβισμό, του οποίου, ενώ ενέκρινε την ανανεωτική δράση, αμφισβητούσε τον ορθολογισμό και τους ρεαλιστικούς υπαινιγμούς. Εδώ βλέπουμε ότι είναι εμφανής η διαδρομή που οδηγεί στην αφαίρεση. Τα παραδοσιακά στοιχεία του τοπίου έχουν αποσυντεθεί σχεδόν εντελώς μέσα σ' ένα σύνολο γραμμών και χρωμάτων.

Σύνθεση 5 (1911)

Τα μέλη Βασίλι Καντίνσκι, Φραντς Μάρκ, Αουγκούστο Μακε , Γκαμπριέλα Μύντερ και Αλεξέι Γιαβλένσκι έφτασαν σχεδόν ως τα σύνορα της αφαίρεσης. Το 1910 μέσα στον κύκλο τους, δημιουργήθηκε ο πρώτος αφηρημένος πίνακας, μια σύνθεση του Καντίνσκι.

Ακουαρέλα, μέρος μιας σειράς δέκα συνθέσεων. Ένα από τα πρώτα εντελώς αφηρημένα έργα του. Τα έργα αυτά χαρακτηρίζονται από την δραματική, ορμητική κίνηση, που καθορίζεται από την αυτοδυναμία των χρωμάτων.

Εντύπωση 5 Πάρκο (1911)

Οι καλλιτέχνες του Γαλάζιου Καβαλάρη ήθελαν, με χρώματα και φόρμες, να ερευνήσουν τους νόμους που από κάποιο άγνωστο κέντρο ενεργειών, κινούν κάθε τόσο κάθε πράγμα χωριστά όσο και το κοσμικό σύνολο.

Η σειρά των εντυπώσεων προηγείται των “Συνθέσεων”. Υπάρχει ακόμα ένας δεσμός με την πραγματικότητα, μπορούμε να διακρίνουμε την βλάστηση του πάρκου και τους καβαλάρηδες σε πρώτο πλάνο.

Τα χρώματα είχαν για τον Καντίνσκι την σημασία αυτόνομων πνευματικών δυνάμεων, ωστόσο η απομάκρυνση από τα αντικείμενα έγινε σταδιακά.

Μελέτη τετράγωνα με κύκλους (1913)

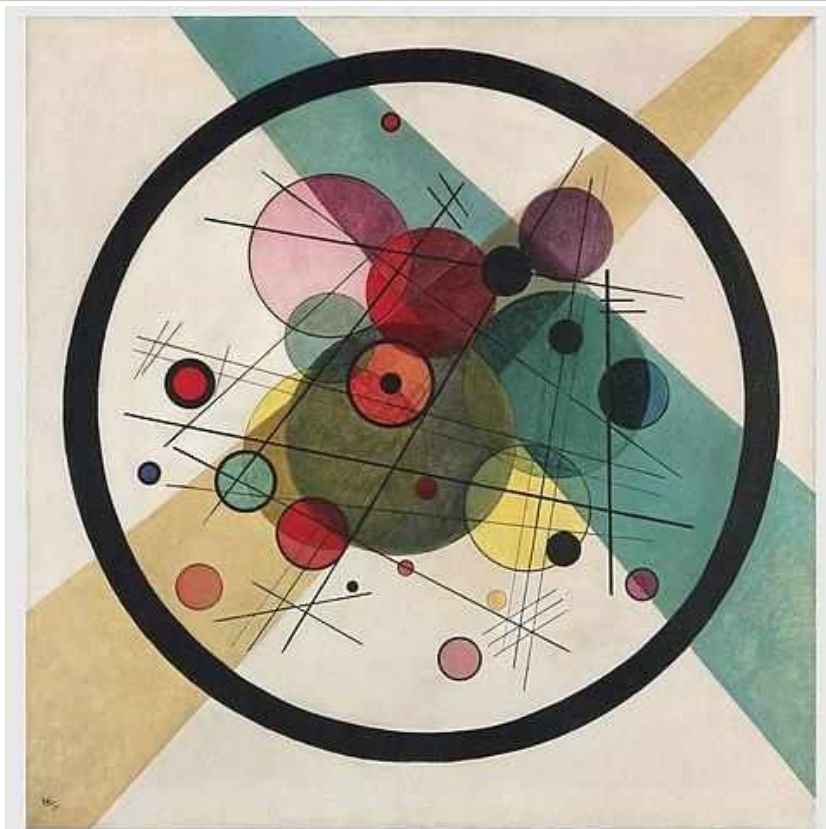
Πίνακας σε ανοιχτόχρωμο φόντο (1916)

Με τις δημιουργίες του προσπαθεί να φτάσει στο “πνευματικό γεγονός, τη συγκινησιακή δόνηση, το απροσδιόριστο και όμως καθορισμένο”, αυτός είναι ο σκοπός των καλλιτεχνικών μέσων.

Η κρυπτογράφηση των αντικειμένων προχωρούσε όλο και περισσότερο, χωρίς όμως να οδηγήσει άκαιρα στην πλήρη εκτόπιση τους.

Μόσχα, Κόκκινη Πλατεία (1916)

Κύκλοι σε κύκλο (1923)

Η πλήρης εκτόπιση των των αντικειμένων έγινε όταν τελικά ολοκληρώθηκε η παρτιτούρα των χρωματικών τύπων, σε βαθμό που μπορούσε κανείς να κάνει σύγκριση με την πλούσια σε κίνηση και πολυφωνία μουσική μιας μεγάλης, με πολλαπλές αποχρώσεις ορχήστρας.

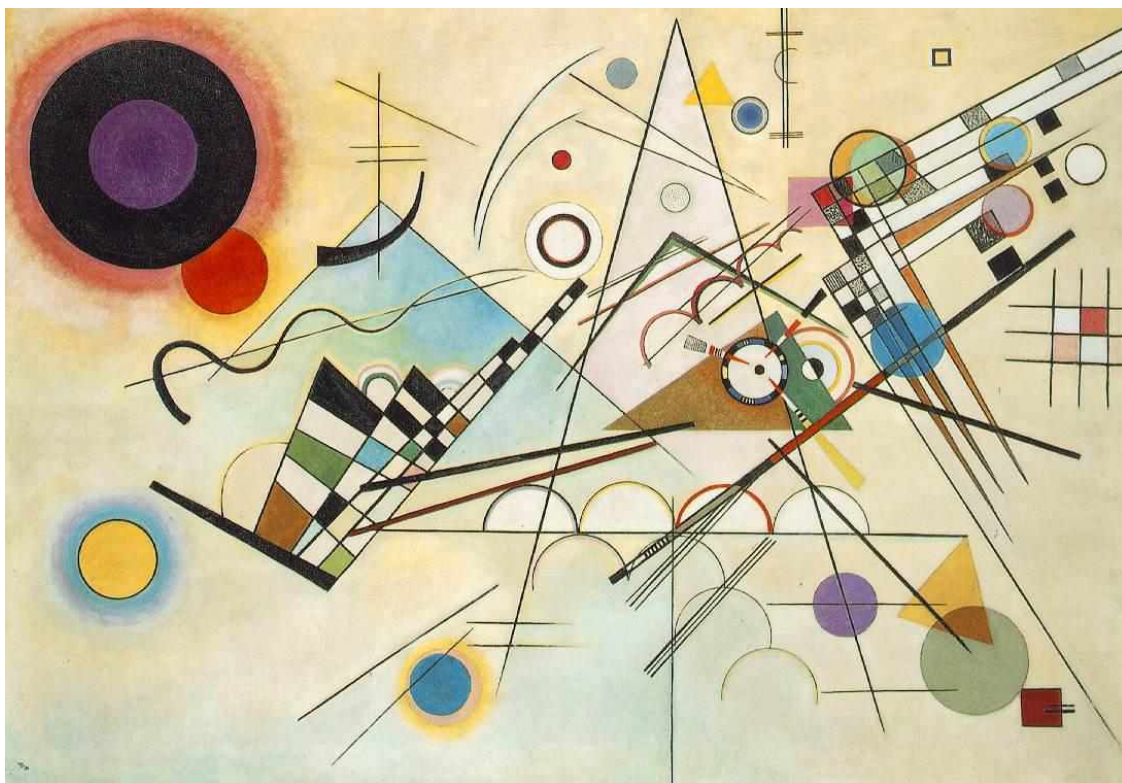

Κίτρινο Κόκκινο Μπλε (1925)

Όταν μιλάμε για αφηρημένη ζωγραφική (αφαιρώ από την ζωγραφική τα πράγματα και κρατώ τα πρωταρχικά της στοιχεία, που είναι τα χρώματα, τα σχήματα, οι γραμμές), αναφερόμαστε σε κείνη τη ζωγραφική που δεν αναπαριστά πιστά την πραγματικότητα, που συνειδητά αρνείται να απεικονίζει στοιχεία αναγνωρίσιμα στο περιβάλλον.

Αντίθετα, δημιουργεί οπτικά ισοδύναμα εσωτερικών καταστάσεων.

Προσπαθεί να προσεγγίσει τον θεατή άμεσα με το σχήμα και το χρώμα. Οι καλλιτέχνες του Εξπρεσιονισμού μορφοποίησαν έναν κόσμο υποκειμενικών αισθημάτων. Μέσα από την ατομική τους γραφή, κρυπτογράφησαν τα πράγματα τοποθετώντας σημασιολογικές ενδείξεις και “ιερογλυφικά” της έκφρασης. Έτσι με αυτή την ερμηνεία μίας πραγματικότητας που έμπαινε σε αθέατες περιοχές που άνοιξε δρόμους στην συνείδηση σε ανεξερεύνητους τόπους, συνδέεται η αφηρημένη ζωγραφική, η οποία παραιτήθηκε εντελώς από την απεικόνιση αντικειμένων και φαινομένων του ορατού εξωτερικού κόσμου.

Σύνθεση 8 (1923)

Franz Marc 1880-1916

Ο Φραντς Μάρκ γνωρίστηκε με τον Μακε το 1910 και συχνά ζωγραφίζουν μαζί επηρεάζοντας ο ένας τον άλλον. Ο Μαρκ συνέλαβε αυτό που φανερώνουν στον άνθρωπο τα ζώα μέσα από τις αξυπνητες ψυχές τους. Αγαπημένο θέμα του ήταν το άλογο και το χρησιμοποιούσε συχνά στην ζωγραφική του.

Πεθαίνει στον Α Παγκόσμιο δύο χρόνια μετά την στράτευση του στα τριάντα έξι του χρόνια.

Μπλε άλογα (1911)

Ο Φραντς Μαρκ δικαίωσε με το έργο του τον Άγιο Φραγκίσκο γιατί όπως κι εκείνος συνέλαβε αυτό που φανερώνουν στον άνθρωπο τα ζώα.

Δυο γάτες, μπλε και κίτρινη (1912)

Στις περισσότερες συνθέσεις του Μάρκ απεικονίζονται ζώα, γιατί τρέφει για αυτά μια ιδιαίτερη αγάπη και τα θεωρεί ομορφότερα από τον άνθρωπο και απαραίτητους διάμεσους στη σχέση του με την φύση.

Ο πύργος με τα μπλε άλογα

Ο πύργος των γαλάζιων αλόγων που κατασχέθηκε από τους εθνικοσοσιαλιστές σαν “εκφυλισμένο” είναι σήμερα χαμένο.

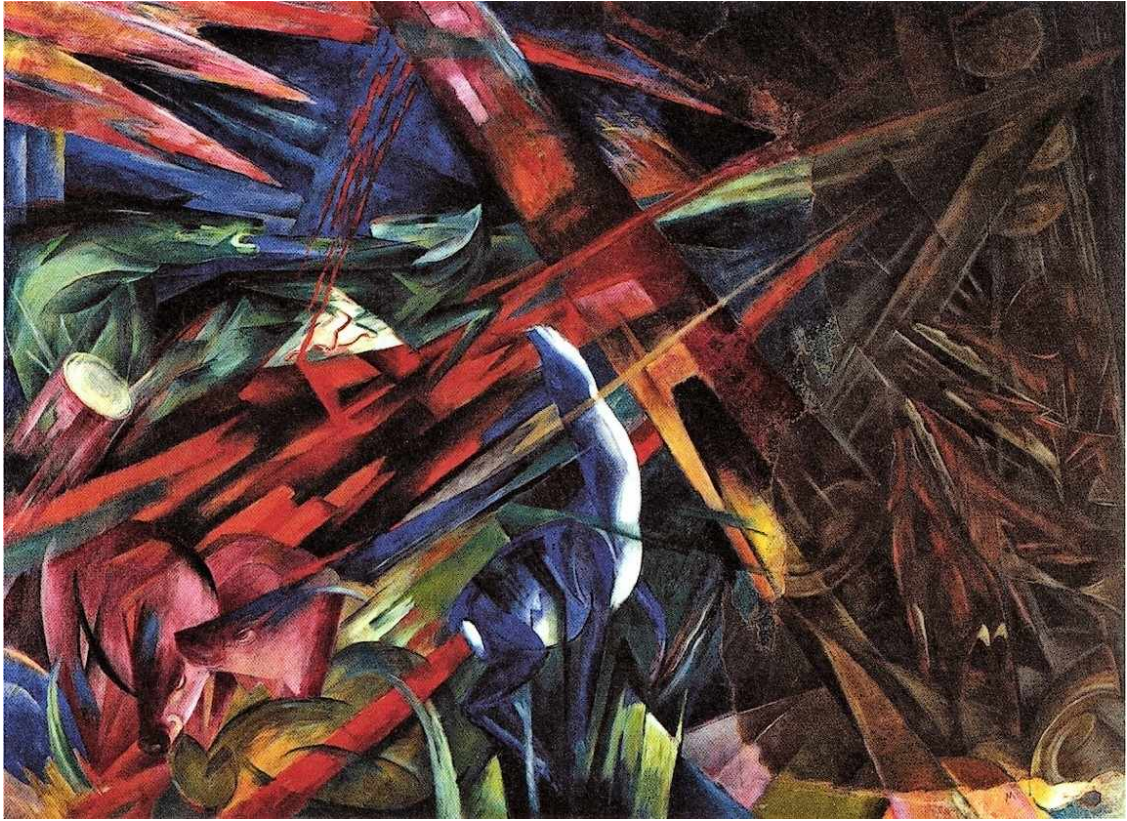
Αλεπού (1911)

Οι αλεπούδες (1913)

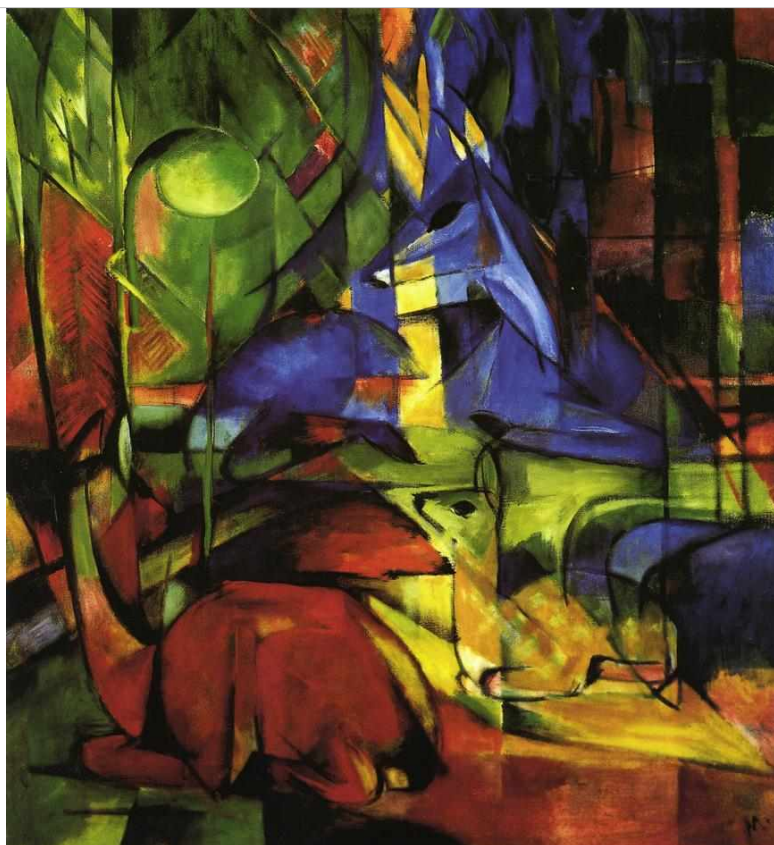

Κίτρινη αγελάδα (1911)

Η μοίρα των ζώων (1913)

Στο πίνακα αυτό μορφοποιείται αλληγορικά ο ανήσυχος μηχανισμός της ύπαρξης του ζώου και η ανώφελη προβολή του αναστήματος τους ενάντια σε δυνάμεις που ενσκήπτουν αναπότρεπτα.

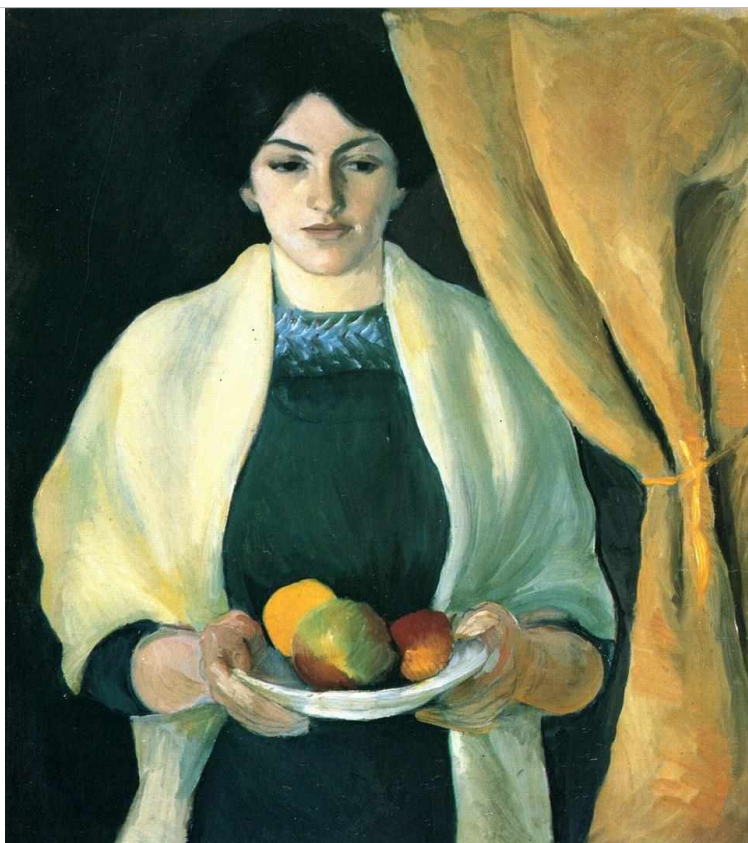
Ελάφι στο δάσος (1914)

Μικρά κίτρινα άλογα (1912)

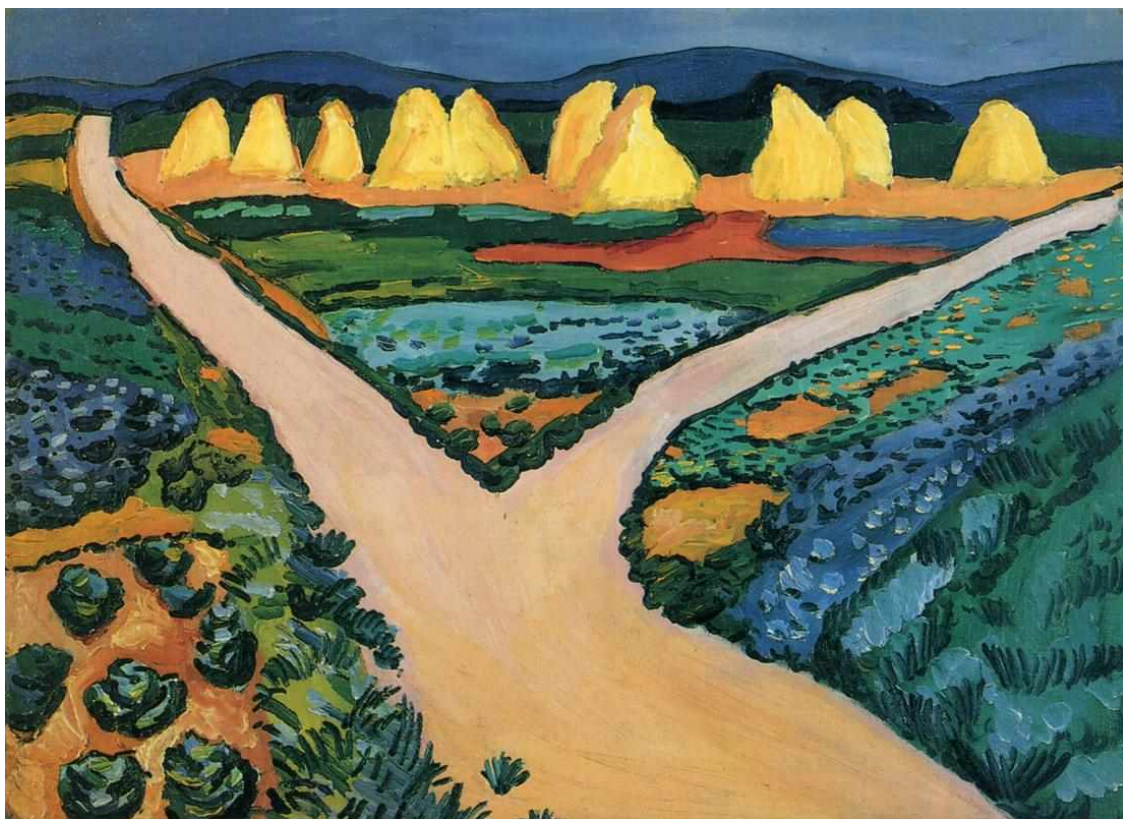
August Macke 1887-1914

Ο Άουγκουστ Μάκε στενός φίλος του Μαρκ έμεινε πιο γερά δεμένος με την επιφάνεια της ορατής πραγματικότητας. Με μορφικά και χρωματικά μέσα, πολύ συγγενικά με εκείνα του Μαρκ, απέδωσε αραβικά τοπία που είδε στο Καιρουάν, ζωγράφισε κυρίες στο πάρκο και κομψές γυναίκες, αντιμετωπίζοντας με αισθαντικότητα τις φόρμες της μόδας. Πεθαίνει στο μέτωπο μόλις στα είκοσι επτά του χρόνια.

Πορτραίτο με μήλα (1909)

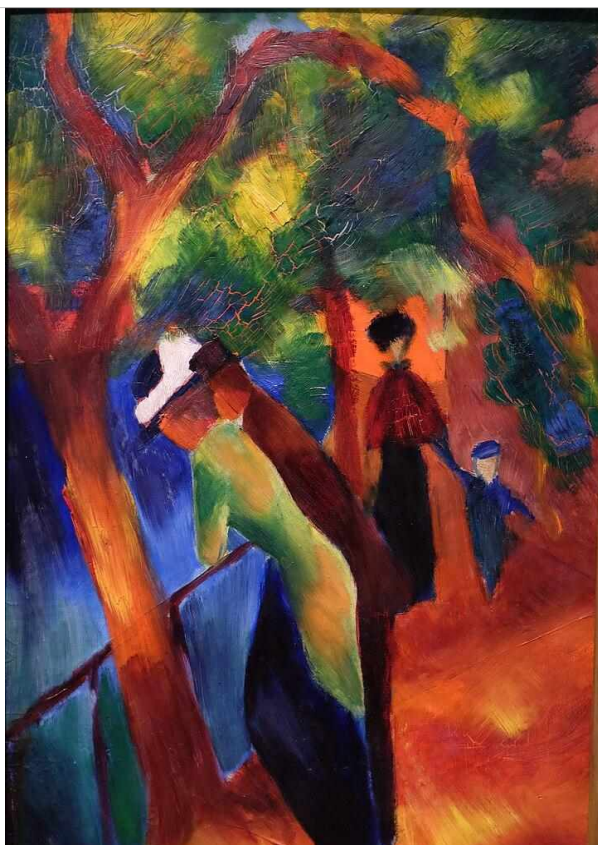
Μοντέλο είναι η σύζυγος του.

Χωράφια με λαχανικά (1911)

Αυτοπροσωπογραφία με καπέλο

Φωτεινή διαδρομή (1913)

Ζωολογικός κήπος 1 (1912)

Σύνθεση με έγχρωμες φόρμες (1914)

Αγορά στο Αλγέρι (1914)

Gabriele Münter 1877-1962

Μετά τις σπουδές της στην Ένωση Γυναικών Καλλιτεχνών, γνωρίζει τον Καντίνσκι του οποίου γίνεται πρώτα μαθήτρια και ύστερα σύντροφος. Μαζί του κάνει πολυάριθμα ταξίδια (Ολλανδία, Τυνησία, Δρέσδη, Ραπάλο, Σεβρ). Το 1908 βρίσκεται με τον Καντίνσκι και τον Γιαβλένσκι στο Μουρνάου της Ν. Βαυαρίας, όπου για μερικούς μήνες δημιουργεί αρκετά έργα. Ζωγραφίζει πολλά τοπία, αποκαλύπτοντας μια βαθιά γνώση των χρωμάτων και μια αξιοσημείωτη ικανότητα να μεταφέρει στους πίνακες της τα συναισθήματα της. Η ζωγράφος είναι από τους ιδρυτές και πρωτεργάτες του “Μπλε Καβαλάρη”. Ενδιαφέρεται για την βαυαρική λαϊκή τέχνη απ' όπου αντλεί έμπνευση.

Πορτραίτο του Βασίλη Καντίνσκυ (1906)

Το κίτρινο σπίτι (1908)

Οι συνθέσεις της χαρακτηρίζονται από απλές φόρμες, προσεκτική κατανομή των όγκων, χρώματα ανοιχτά και λαμπερά.

Γιαβλένσκι και Βερέφκιν (1908)

Περισυλλογή (1917)

Τις παραμονές του Α Παγκόσμιου πολέμου απομακρύνεται από τον Καντίνσκι και μένει από το 1914 έως το 1920 στις σκανδιναβικές χώρες. Εξακολουθεί να ταξιδεύει και να ζωγραφίζει. Η ζωγραφική της εμπλουτίζεται με νέα στοιχεία, ιδίως αφότου μελετά τον κυβισμό.

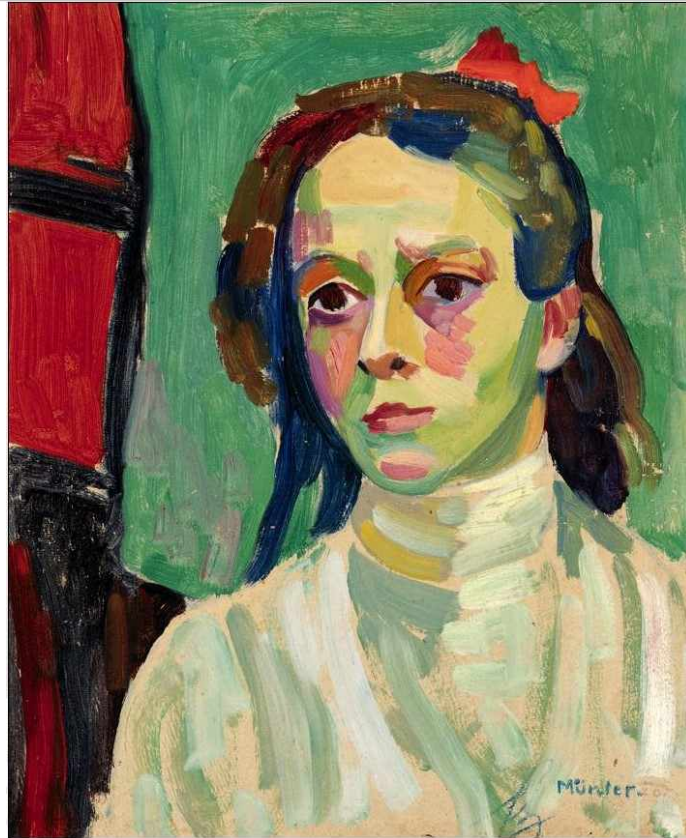

Το πρωινό των πουλιών (1934)

Από το 1931 η Μύντερ εγκαθίσταται οριστικά στο Μουρνάου, όπου επεξεργάζεται ξανά και εμβαθύνει στην εκπρεσιονιστική θεματολογία της νεαρής της ηλικίας.

Ζεύγος σε εσωτερικό (1917)

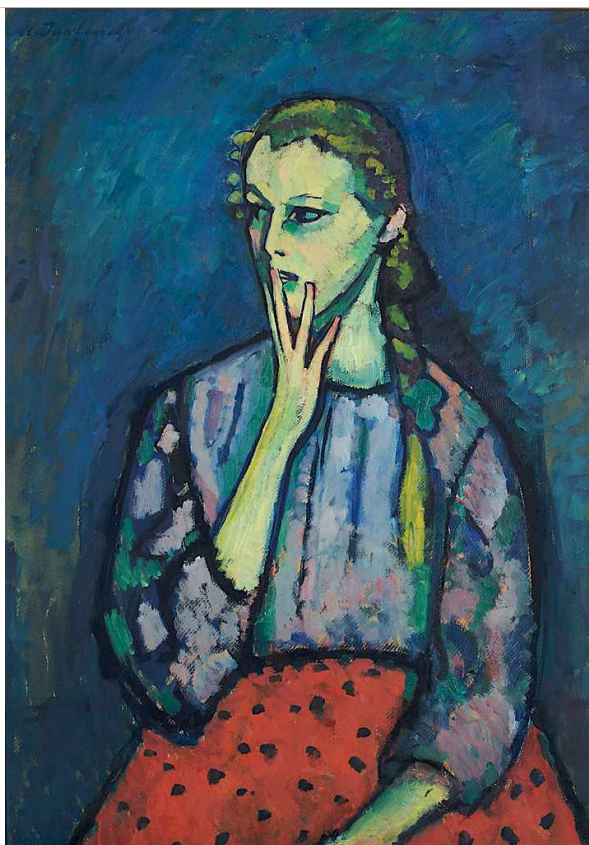

Κορίτσι με κόκκινη κορδέλα (1908-1911)

Το κίνημα, στην κυριολεξία οφείλει τη σημερινή ύπαρξη του στην Μύντερ, η οποία το 1957, όταν έγινε 80 χρόνων, δώρισε πάνω από 1000 έργα δικά της και των επιφανών πρωταγωνιστών του κινήματος στο μουσείο Tate στο Λονδίνο.

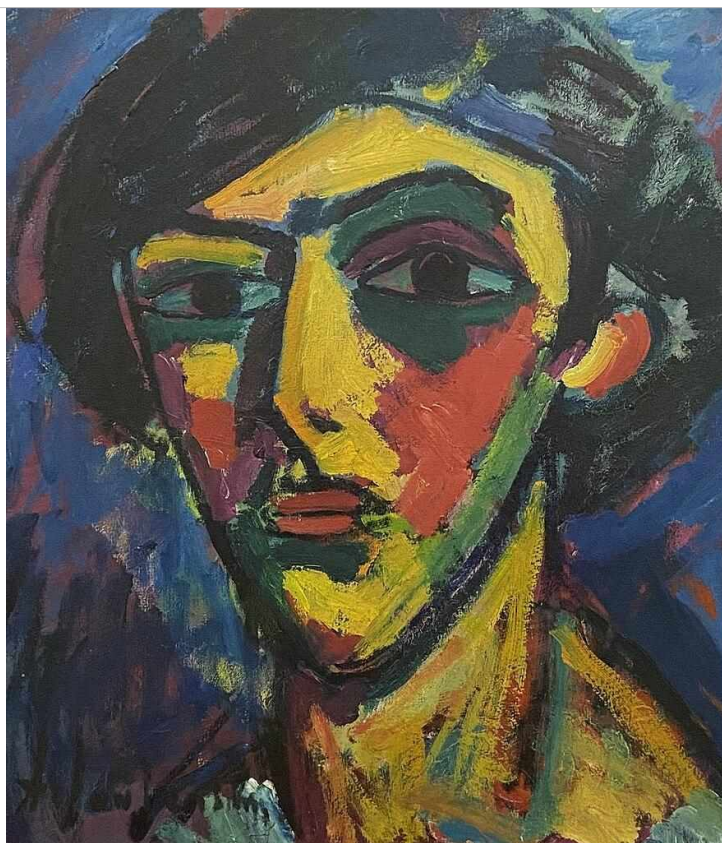
Alexej Jawlensky 1864-1941

Γεννημένος στην Μόσχα, γιος αριστοκράτη γαιοκτήμονα, σπουδάζει σε στρατιωτική σχολή, γίνεται αξιωματικός, παθιάζεται όμως με την ζωγραφική, και σπουδάζει στην Ακαδημία Καλών Τεχνών της Αγίας Πετρούπολης. Το 1896 πηγαίνει στο Μόναχο όπου γνώρισε τον Καντίνσκι, ο οποίος τον επηρεάζει έντονα. Παίρνει μέρος σε διάφορες εκθέσεις, ταξιδεύει πολλές φορές στο Παρίσι και μεταξύ 1907 και 1909, περνά τους καλοκαιρινούς μήνες στο Μουρνάου, ζωγραφίζοντας με την Μύντερ και τον Καντίνσκι. Παρακολουθεί τις δραστηριότητες των εξπρεσιονιστικών ομάδων και το 1912 προσχωρεί στον “Μπλε Καβαλάρη”. Όταν ξεσπά ο πόλεμος καταφεύγει στην Ελβετία εξαιτίας της ρωσικής υπηκοότητας του και επιστρέφει με την λήξη του. Εκθέτει σε Γερμανία και Ηνωμένες Πολιτείες. Από το 1927, η ζωγραφική του δραστηριότητα επηρεάζεται από βαριά παραμορφωτική αρθρίτιδα, που το 1938 εξελίσσεται σε παράλυση μη μπορώντας να εργαστεί.

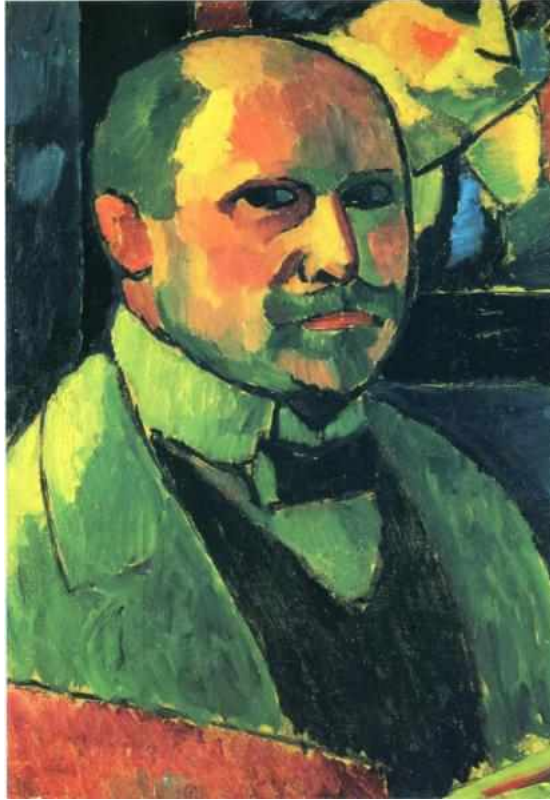
Πορταίτο κοριτσιού (1909)

Οι πίνακες του λαμποκοπούν με τους κορεσμένους βαθείς, χρωματικούς τόνους.

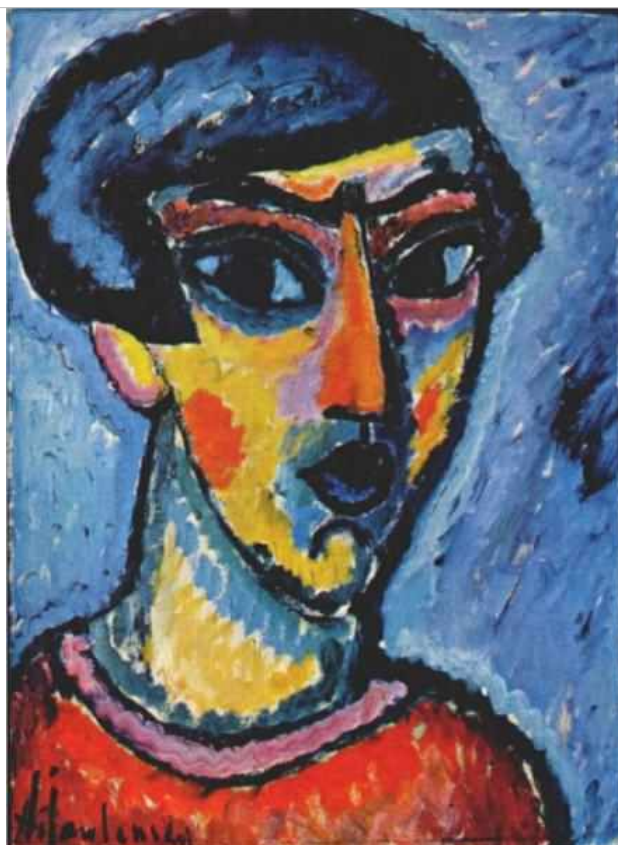

Κεφάλι νέου (1911)

Τα πρόσωπα που αστράφτουν σαν σμάλτο και τα μεγάλα αμυγδαλωτά μάτια με τα σκούρα περιγράμματα, απηχούν αναμνήσεις από ρωσικές εικόνες. Πορträίτα που προσεγγίζουν τον κυβισμό.

Αυτοπροσωπογραφία (1912)

Κεφάλι σε μπλε (1912)

Παραλλαγή (1916)

Το πρόσωπο του σωτήρα: Μάρτυρας (1919)

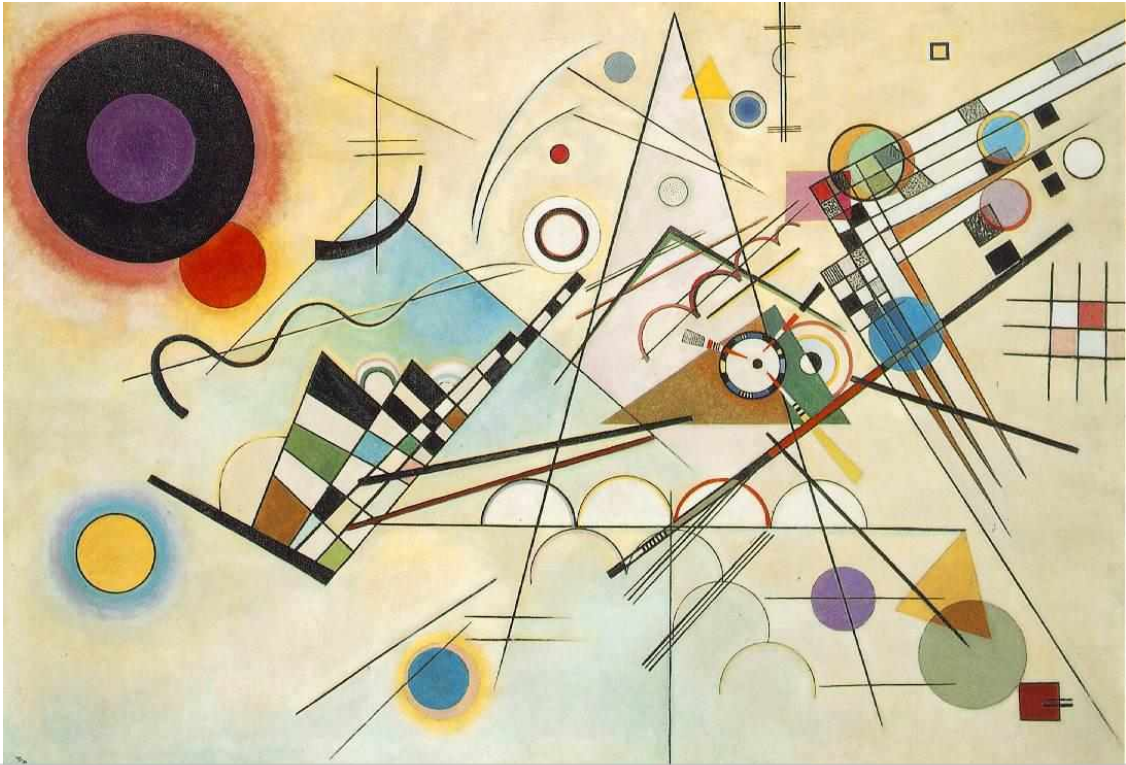
Σταδιακά ο Γιαβλένσκι, προχώρησε τη γενίκευση στην απόδοση των προσώπων, ως την έσχατη συνέπεια, δεν είναι πια παρά απλά σύμβολα θρησκευτικής βύθισης.

Η Μέδουσα (1923)

Η λαμπρή πορεία του εξπρεσιονισμού δυστυχώς ανακόπτεται λόγω του πολέμου και πολλοί εκπρόσωποι του χάνουν την ζωή τους. Χιλιάδες έργα εξπρεσιονιστών κατάσχονται και καταστρέφονται. Το κίνημα θα γίνει ευρέως γνωστό ύστερα από την έκθεση έργων των περισσότερων μελών του, δίπλα σε αυτά άλλων κορυφαίων εκπροσώπων του Μοντερνισμού, υπό τον τίτλο “Εκφυλισμένη Τέχνη”, που οργάνωσαν οι Ναζί το 1937 στο Μόναχο.

Βασίλι Καντίνσκι: Σύνθεση 8 και αναπαράσταση

Καντίνσκι
Σύνθεση 8 (1923)